

ræ, vel alii, qui habebant aliquam immunditiam legalem, expiari solebant: alteram publicam et universalem, qua tota multitudo, seu ecclesia israelitarum mundabatur. Prior siebat sèpè in anno, posterior, de qua hic agimus, semel dumtaxat. Prior à quovis Sacerdote, posterior à solo Pontifice. Prior extra Sanctuarium, posterior partim in Sanctuario, partim extrà. Fiebat autem hoc ritu: 1. Totus populus cessabat eo die ab omni opere servili, et jejunabat usque ad vesperas. 2. Pontifex lavabat se aqua, et induebat vestes pontificales. 3. Antequam inciperet publicam expiationem, præmittebat tres alias, quæ tamen publicæ subserviebant. Unam sui ipsius et familiæ sue oblatione vituli pro peccato, et arietis in holocaustum. Alteram tabernaculi et Sanctuarii, partim vapore seu nebula accensorum aromatum, partim septena aspersione sanguinis ex immolato vitulo et hirco. Tertiam altaris thymiamatis sola aspersione sanguinis. His peractis, sequebatur publica expiatio hoc modo: Pontifex, qui ab initio miserat sortem super duos hircos, ut alter immolaretur pro peccato, alter vivus mitteretur in desertum, hunc statuebat in conspectu multitudinis; et posita utraque manu super caput ejus, confitebatur omnes iniquitates et peccata filiorum Israel, eaque capiti adstantis hirci imprecabatur; et sic mittebat eum in desertum, quasi auferentem et portantem peccata totius populi: unde et hircus, seu caper emissarius dictus est. Hæc omnia prolixè habentur Levit. xvi.

3. Secundum officium Pontificis erat consecrare Levitas et Sacerdotes juxta eum ritum qui describitur Exodi xxix, Levit. viii et Numer. viii, de quo ritu superius actum est. Hoc officium Pontificis designabatur per unctionem capitum, ut rectè notat D. Th. in 1. 2. quæst. 402, art. 5 ad 8. Et ratio est, quia sicut oleum unctionis, seu sacrum chrisma, quod effundebatur in caput Pontificis, defluebat inde ad alia membra juxta illud Psal. cxxxii: «Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron:» sic potestas offerendi sacrificia, et ministrandi in tabernaculo à Pontifice per legitimam consecrationem descendebat ad Sacerdotes et Levitas, tanquam à capite Synagoge in membra inferiora.

4. Tertium officium Pontificis erat in controversiis legalibus agere supremum Judicem, et pronunciare ultimam sententiam, cui omnes sub poena mortis tenebantur obedire seu acquiescere. De hoc plura dicam cap. 14 ubi ex professo agetur de Judice controversiarum veteris Testamenti.

5. Quartum erat in rebus gerendis, quæ majoris momenti essent, consulere Deum, et ab eo responsum accipere. Unde quotiescumque circa res gerendas aliqua dubitatio majoris momenti oriebatur, recurrentum erat ad Pontificem, qui consulebat Deum, et accepto ab eo responso, docebat alios quid faciendum esset. Erat autem duplex obligatio in hoc officio: una eorum qui volebant rem aliquam majoris momenti aggredi: nam, antequam hoc ficerent, tenebantur accedere ad Pontificem, et ab eo consilium petere: altera Pontificis, qui debebat rem illam Deo proponere, et ab eo sciscitari, rectè, an se-cùs suscipi posset.

6. Utraque obligatio colligitur ex illo Num. xxvii, 18: «Dixit Dominus ad Moysen: Tolle Josue filium Nun, vi-rum in quo est spiritus, et pone manum tuam super eum. Qui stabit coram Eleazaro sacerdote, et omni multitudine: et dabis ei præcepta cunctis videntibus, et partem gloriæ tuæ, ut audiat eum omnis Synagoga filiorum Israel. Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulat Dominum. Ad verbum ejus egredietur, et ingredietur ipse et omnes filii Israel cum eo, et cætera multudo.» Hæc posteriora verba huc spectant. Quorum sensus est: Josue, qui erit dux populi, non progreditur cum exercitu, nec suscipiet bellum cum viciniis hostibus, nec ullam rem aliam magni momenti aggredietur, nisi ad mandatum et directionem Eleazari Pontificis, qui in hujusmodi casibus quid faciendum sit à Deo sciscitabitur, et Josuem deinde certiorem faciet.

7. Porrò non solus Josue, sed alii quoque principes ac reges, qui deinceps secuti sunt, hoc præcepto obligabantur; semper in negotiis arduis debebant recurrere ad Pontificem, et ex arbitrio illius, vel agere quippiam, vel omittere. Et benè cum iis actum est qui hoc fecerunt, malè enī iis qui neglexerunt. Exempla prioris generis

sunt hæc: Primò David rex cum intellexisset insidias sibi parari à Saule, accessit ad Abiathar Pontificem, et per eum quæsivit à Deo, an tuto posset esse in urbe Ceila; et an cives Ceilitæ essent eum tradituri Sauli? (4 Regum xxiiii, 9.) Secundò idem David alio tempore per eumdem Pontificem consuluit Deum, an deberet persecui amalecitas, qui spoliaverant et succenderant urbem Siceleg? (4 Regum xxx, 6.) Quod autem David familiare fuerit hoc modo interrogare Deum, patet 4 Regum xxiiii, 15, ubi Achimelech Pontifex accusatus apud Saulem quod Davidi adhareret, et pro eo Dominum consuluisset, respondit regi: *Num hodie capi pro eo consulere Deum?* quasi dicat, sæpius ante hæc tempora id feci.

8. Exempla posterioris generis sunt hæc: Primò Iosue et alii principes filiorum Israel decepti sunt à gabonitis, eo quod fœdus cum illis pacti essent, non consulto priùs per Pontificem Deo. (Josue ix, 14.) Secundò Saul elatus victoria, et præfusis suis viribus, cum vellet, inconsulto Deo, philistæos persecuti, monitus à Pontifice est, ne id faceret. Et cum posteà consuluisset Deum, nullum responsum ab eo impetravit. Itaque non potuit uti victoria, sicut animo destinaverat. (4 Regum xiv, 36.) Tertiò filii Israel pugnaturi cum benjamitis, consuluerunt quidem Deum per Pontificem, sed tamen quia magis confidebant suis copiis, quæm Dei oraculo, multi ex iis cæsi ac fugati sunt. (Judic. xx, 22.)

9. Quæres, quomodo vel ritu solitus sit Pontifex consulere Deum in hujusmodi casibus? Respondeo: Aliter Moyses, aliter alii Pontifices soliti sunt id facere. Moyses ingressus tabernaculum fœderis, facie ad faciem cum Deo loquebatur, sicut solet homo cum amico loqui. (Exodi xxxiii, 14.) Alii Pontifices, qui posteà secuti sunt, induiti Ephod loquebantur cum Deo, non quidem facie ad faciem, sed aliquo alio peculiari modo, qui tamen apud auctores et interpres non satis compertus est, ut latius dicam in seq. q. n. 16.

QUÆSTIO V.

Quo vestitu et ornatu usi sint Sacerdotes et Pontifex?

1. Levitæ non habebant sacrum ornatum, sed soli Sacerdotes et Pontifex. Nèc tamen illo utebantur, nisi eo tempore, quo in Tabernaculo vel templo ministrabant. Erant autem octo ornamenta Pontificis: 1. Feminalia linea: 2. Vestis linea: 3. Balteus seu cingulum: 4. Tunica hyacinthina: 5. Ephod, seu superhumerale: 6. Rationale judicij: 7. Cidaris, seu tiara: 8. Lamina aurea. De iis agitur Exodi xxviii per totum. Et quidem quatuor ex iis erant propria Pontifici, ut tunica hyacinthina, Ephod, Rationale et lamina aurea: reliqua communia cum aliis Sacerdotibus. De singulis aliquid dicendum est.

2. Igitur Pontifex, cum ad ministrandum accedebat, primo loco induebat feminalia seu femoralia linea «ad tegendam carnem turpitudinis suæ à renibus usque ad femora,» ut loquitur Scriptura Exod. xxviii, 42. Erant autem hæc feminalia, veluti caligæ quædam, quas pedibus insertas (ut ait Josephus) quasi dimidiatas braccas ad ilia constringebat. Aliqui putant ex byssso retorta suisse confecta. Nobis sufficit, quod à Moyse linea appellentur.

3. Post feminalia proximè induebat tunicam lineam, quæ duplice nomine fuit appellata. Primò linea stricta. (Exodi xxviii, 4): secundò subucula linea. (Levitici viii, 7.) Invenio duas causas, cur stricta fuerit appellata. Una est, quia ad cutem stringebatur; non enim erat laxa et ampla, sed quantitatè corporis commensurata. Altera, quia balteo seu cingulo stringebatur: (Levit. viii, 7.) Probabile est suisse similem tunicæ Joab, de qua 2 Regum xx, 8: «Porrò Joab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui:» nisi quod hæc fuerit exterior, illa interior.

4. Hæc vestis linea constringebatur balteo seu cingulo inter umbilicum et pectus; de quo D. Hieronymus ita scribit ad Fabiolam: «Hoc cingulum in similitudinem pellis colubri, qui exuit senectutem, sic in rotundum

«textum est, ut marsupium longius putes. Textum autem est sub tegmine cocci, purpura, hyacintho, et filamine byssino ob decorum et fortitudinem: atque ita polymita arte distinctum, ut diversos flores ac gemmas artificis manu non textas, sed additas arbitriteris lineam tunicam; inter umbiliculum, et pectus hoc stringunt balteo. Similia habet Josephus libro 3 Antiquitatum, cap. 8.

5. Post balteum sequebatur tunica hyacinthina, qua erat laxa per modum vestis talaris. In ejus fimbria inferiori per circuitum pendebant alternatim mala punica et tintinnabula aurea, ut ex eorum sonitu perciperetur ingressus et egressus Pontificis, quando intrabat vel exibat Sanctuarium: (Exod. xxviii, 35.) Dicebantur autem mala punica, non quod revera essent, sed quia ex hyacintho, purpura et coco bis tincto confecta erant instar malorum punicorum: (Ex. xxviii, 32.)

6. Super tunicam hyacinthinam erat Ephod seu superhumeral, quod tegebat humeros, et anteriorem partem usque ad cingulum. Erat autem contextum ex auro, hyacintho, purpura,occo bis tincto et byso retorta: (Exod. xxviii, 6.) In utroque latere versus humeros habebat duos lapides onychinos auro inclusos: unum à dextris, alterum à sinistris, in quibus sculpta erant nomina duodecim filiorum Israel: sex nomina in uno lapiде, et sex in altero juxta ordinem nativitatis eorum: (Exodi xxviii, 9.)

7. In anteriori parte superhumeralis, ad pectus Pontificis, ligabatur Rationale judicii. Hebrei vocant Hossem, idest pectorale; græci rationale. Conficiebatur autem ex eadem materia, qua Ephod, nempè ex auro, hyacintho, purpura,occo bis tincto et byso retorta; figura quadrangulum; densitate duplex, ad Ephod relatum; longitudine et latitudine mensura palmi: (Exodi xxviii, 16.) In hoc rationali erant duodecim lapides pretiosi, inclusi auro, et distincti per quatuor ordines; in quibus etiam sculpta erant duodecim nomina filiorum Israel: (Ibidem versu 17.) Atque ita confectum et exornatum, catenis aureis et fasciis tam firmiter affigebatur superhumerali, ut à se invicem non potuerint separari: (Ibidem

versu 28.) Porrò in rationali posita erat *Doctrina et Veritas*, super pectus Pontificis, vers. 30. Hebraice *Trim. et Tummint*.

8. In capite erat Cidaris seu tiara, id est, mitra quædam ex byso confecta, cui affigebatur lamina aurea supra frontem Pontificis cum hac inscriptione: *Sanctum Domino*: (Exodi xxviii, 36.) Sic enim loquitur textus: «Facies et laminam de auro purissimo, in qua sculps操ore cælatoris, *Sanctum Domino*. Ligabisque eam vita hyacinthina, et erit super tiaram imminens fronti Pontificis.»

9. Quæres primò: Quid significaverunt ornamenta Pontificis? D. Th. in 4. 2. q. 102, art. 5 ad 8 adfert duas significationes: Unam litteralem, alteram mysticam. Secundum litteram, inquit, ornamenta Pontificis designabant dispositionem hujus mundi, hoc modo: Primò feminalia linea et vestis linea significabant terram, ex qua linum nascitur: Secundò balteus Oceanum, qui cingit terram: Tertiò tunica hyacinthina aerem, qui hyacinthini coloris est: Quartò tintinnabula illius tunicæ tonitrua aeris: Quintò mala punica coruscationes, quæ fiunt in aere: Sextò Ephod seu superbumerale cœlum sydereum: Septimò duo onichini duo hemisphæria, vel certè solem et lunam: Octavò duodecim gemmæ in pectore duodecim signa Zodiaci: Nonò tiara cœlum empyreum: Decimò lamina aurea Deum omnibus præsidentem.

10. At mysticè designabant virtutes, quæ debent esse in Pontifice. Ac primò feminalia in eo significabant castitatem: vestis linea puritatem vitæ: cingulum discretionem: tunica hyacinthina celestem conversationem: tintinnabula aurea sanam doctrinam: mala punica bonos mores: superbumerale sufferentiam infirmatum populi: rationale in pectore cum nominibus filiorum Israel charitatem et sollicitudinem pro fidelibus: tiara in capite rectam intentionem: lamina aurea in fronte memoriam ac recordationem Dei. Hæc ex Div. Thoma.

11. Alii non malè de Christo interpretantur. Nam ille fuit verus ac primarius Pontifex, cuius typum gesserunt Aaron et successores ejus. In illo perfectissime fuerunt omnes virtutes, per ornamenta pontificalia designatae.

Ille suis humeris portavit duas gemmas, id est, pretium redemptionis duorum populorum, judæorum scilicet et gentilium. Ille in suo pectore insculpta habuit nomina electorum. Ille quacunque incessit, ex strepito prædicationis Evangelii, et suavissimo virtutum odore percipi potuit ac observari.

12. Quæres secundò: An solus Pontifex usus fuerit Ephod seu superhumerali? Ratio dubitandi est, quia legimus alios quoque, præter Pontificem, usos esse, nempe Levitas, Sacerdotes, Reges. Nam de Samuele, qui erat Levita, sic habemus 1 Regum II, 18: «Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer, accinctus Ephod linea.» De Sacerdotibus 1 Regum XXII, 18: «Doeg idumæus irruit in Sacerdotes, et trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos Ephod linea.» De Davide rege, 2 Regum VI, 14: «David saltabat totis viribus ante Dominum, accinctus Ephod linea.»

13. Respondeo: Duplex fuit Ephod seu superhumerali in veteri Testamento: unum contextum ex auro, purpura, hyacinthro,occo bis tincto et byssso retorta: alterum simplex, lineum, candidum. Priori solus Pontifex utebatur, posteriori alii. Ita Hieronymus in Epistola 127 ad Fabiolam, et Epistola 130 ad Marcellam; Abulensis libr. I. Reg. capit. 21, quæst. 27; Ribera lib. 3 de templo cap. 10 et alii passim.

14. Quæres 3: In quem finem solitus sit Pontifex gestare Ephod? Ex Scriptura constat in tribus casibus solitum esse gestare. Primò in consecratione: quando enim mortuo Pontifice, alias subrogabatur, necesse erat solemní ritu eum consecrari, quod fiebat assumptione habitus pontificalis, et unctione capitis: (Exod. xxix, 29.) Secundò in ingressu Sanctuarii, quando sacrificabat et deprecabatur pro populo: (Exod. xxviii, 29.) Tertiò quando consulēbat Deum in rebus dubiis: de hoc casu potissimum hic agimus.

15. Igitur notandum est in veteri Testamento fuisse tres modos consulendi Deum in rebus dubiis, et accipiendo ab eo responsa: 1. Per visiones et somnia: 2. Per Sacerdotes: 3. Per Prophetas. Hoc colligitur ex illo 1 Reg. XXVIII, 6: «Consuluit Saul Dominum, et non respondit

illi, neque per somnia, neque per Sacerdotes, neque per Prophetas.»

16. Modus consulendi per Sacerdotes, (de quo solo hic agimus,) sic habebat: rex, aut princeps, aut populus Israelitarum, si quando dubitabant quid in rebus magni momenti agendum sibi esset, jubebantur adire Pontificem seu summum Sacerdotem, qui indutus Ephod consulēbat pro ipsis Deum: (Num. xxvii, 21.) Ejus rei varia exempla allata sunt quæstione præcedenti. Nihilominus supersunt quædam dubia, quæ hoc loco discuti possunt. Ac primò quæritur, an is, qui per Pontificem consulēbat Deum, debuerit in propria persona præsens esse Pontifici? Respondeo: Tametsi sæpius id fieret, non tamen erat necesse fieri. Nam sicut absens poterat agere cum Propheta, sic etiam cum Pontifice. Secundò, an immediatè suam quæstionem proposuerit Pontifici, an Deo coram Pontifice. Respondeo: Immediatè Pontifici, et Pontifex Deo. Ita plures sentiunt. Tertiò, an hæc propositio debuerit fieri coram Arca? Respondeo: Fiebat coram Arca, si adesset secùs, si abesset. Quarto, quomodo Deus solitus sit dare responsa Pontifici interroganti? Respondeo: Auctores dissentient. Aliqui putant per Angelum voce humana loquentem: alii per occultam Spiritus Sancti revelationem: alii per schedulam: alii, inter quos Josephus, per splendorem gemmarum seu lapidum, qui erant in Rationali supra pectus Pontificis. Hoc sic explicant: Si lapides seu gemmæ plus solito splendescerent, signum erat feliciter successurum; minus solito, malè successorum. Si nec plus, nec minus, sed more naturali splendescerent, signum erat Deum non velle respondere. Et sic putant accidisse, quando Saul consuluit Deum per Sacerdotem.

17. Ultimo quæri potest, quandò cessaverit hic modus consulendi Deum per Pontificem, et accipiendo ab eo responsa? Abulensis putat cessasse eo tempore, quo inter Alexandrum Magnum et Machabœos intercessit Generadus, eo tempore, quo Joas rex occidit optimum Pontificem Zachariam. Alii denique ab initio captivitatis Babylonicae, quando sacrificium cessavit. Nam verisimile est judæos propter sua peccata uno eodemque tempore et

oraculo et sacrificio spoliatos fuisse, quod contigit ad initium captivitatis Babylonice. Quo videtur spectare illud Osee III, 4: «Dies multos sedebunt fili Israel sine rege, et sine principe, et sine sacrificio, et sine altari, et sine Ephod.»

QUÆSTIO VI.

Quos et quantos redditus habuerint Sacerdotes et Pontifex?

1. Sicut Deus ex 12 tribibus Israel elegit unam pro divino servitio, ut suprà dictum est, nempe tribum Levi, in qua erant Levitæ, Sacerdotes et Pontifex: sic eandem tribum, tanquam sibi peculiariter mancipatam, voluit in suam curam suscipere, et de certis redditibus paternè illi providere, juxta illud Num. XVIII, 20: «Dixit Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: Ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel.» Hinc etiam posteà factum est, ut in divisione terræ promissionis singulæ tribus acceperint suam portionem, excepta tribu Levi, quæ per reliquias tribus dispergebatur.

2. Porro Deus in stipendium pro ministerio liberaliter illis concessit, quæ sequuntur: Primò, ut haberent quadraginta octo urbes cum agris suis ad pastum jumentorum: (Num. XXXV, 1.) Secundò, ut aliarum tribuum decimis alerentur. Tertiò, ut acciperent primitias. Quartò, ut haberent oblationes quæ siebant à populo. De his singulis breviter agendum est.

3. Igitur urbes quadraginta octo erant hæc: 1 Hebron, 2 Lobna, 3 Jether, 4 Estomo, 5 Holon, 6 Dabir, 7 Ain, 8 Jeta, 9 Betsames, 10 Gabaon, 11 Habae, 12 Anathoth, 13 Almon, 14 Sichem, 15 Gazer, 16 Cibsaïm, 17 Bethorion, 18 Eltheco, 19 Gabathon, 20 Ajalon, 21 Gethremmon, 22 Thanach, 23 Gethremmon, 24 Gaulon, 25 Bosra, 26 Cesion, 27 Dabereth, 28 Jaramoth, 29 Engannim, 30 Masal, 31 Abdon, 32 Halcath, 33 Rohob, 34 Cedès, 35 Hammoth Dor, 36 Carthan, 37 Jecnan, 38 Cartha, 39 Damna, 40 Naalol, 41 Bosor, 42 Jaser,

43 Jethson, 44 Mephaad, 45 Ramoth in Galaad, 46 Manaim, 47 Hesebon, 48 lazer.

4. Ex his 48 civitatibus tredecim primæ datae sunt Sacerdotibus, reliquæ Levitis: (Josue XXI.) Porrò ex omnibus sex erant civitates refugii, quarum nomina recensentur Josue XX, 7. Sunt autem hæc: 4 Cedès in Neptahali, 2 Sichem in Ephraim, 3 Hebron in Juda, 4 Bosor in Ruben, 5 Ramoth in Galaad, 6 Gaulon in Manasse. Tres primæ citræ, reliquæ trans Jordanem: (Josue XX, 7.) Omnes æquali spatio inter se distabant: (Deut. XIX, 7.) Omnes sitæ erant in montibus, ut eminus videri possent, excepta Bosor, quæ sola erat in plano, sed tamen patente loco et conspicuo: (Josue XX, 8.)

DE DECIMIS.

5. Duo certa sunt: duo controversa. Primi certum est Levitas accepisse decimas fructuum, pecorum et jumentorum à filiis Israel, id est, ab aliis tribibus, ut patet ex illo Num. XVIII, 21: «Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio, quo seruiunt mihi in tabernaculo fœderis.» Secundò certum est Levitas ex his decimis, quas accipiebat ab aliis tribibus, iterum dedisse decimas summo Sacerdoti seu Pontifici, id est, dedisse decimas decimarum, ut patet ex eodem capite, versu 26: «Præcipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis à filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est, decimam partem decimæ, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de arcis, quam de torcularibus; et universis quorum accipitis primitias, offerte Domino, et date Aaron Sacerdoti.»

6. Prior controversia est, an Levitæ communiter dicti, id est tota tribus Levi, ut complectitur Levitas propriæ dictos, Sacerdotes et Pontificem; an potius Levitæ propriæ dicti, quatenus distinguuntur à Sacerdotibus et Pontifice, acceperint decimas ab aliis tribibus filiorum Israel? Abulensis et quidam alii intelligent de Levitis propriæ dictis. Alii rectius cum Josepho de Levitis communiter dictis, id est, de tota tribu Levi. Quod colligi-

tur ex illo 2 Esdræ x, 37: «Ipsi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum. Et Levitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri.» Igitur Levitæ et Sacerdotes simul accipiant decimas à filiis Israel; et postea Levitæ ex suis decimis dabant alias decimas Sacerdoti, seu Pontifici.

7. Hinc jam oritur, posterior controversia, an decimæ decimarum, quæ dabantur à Levitis propriè dictis, datae fuerint soli Pontifici, seu summo Sacerdoti, an generatim omnibus Sacerdotibus? Lyranus et Abulensis putant soli Pontifici fuisse datas, ex illo Num. xviii, 28: «Date Aarón Sacerdoti.» Josephus non solum Pontifici, sed generatim omnibus Sacerdotibus. Alii denique soli quidem Pontifici datas fuisse, sed ad custodiendum et distribuendum Sacerdotibus, juxta illud Num. xviii, 8: «Locutus est Dominus ad Aarón: Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum,» idest, ut custodias et distribuas filiis tuis Sacerdotibus, sicut mox sequitur: «Omnia, quæ sanctificantur à filiis Israel, tradidi tibi et filiis tuis pro officio sacerdotali, legitima sempiterna.» Quo etiam spectat illud 2 Esdræ x, 38: «Levitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri ad gophylacium in domo thesauri,» id est, ut custodiantur in gophylacio, et inde Sacerdotibus suo tempore distribuantur.

8. Igitur summa omnium hæc est: Tribus Levi, quæ tota erat divino servitio consecrata, accipiebat decimas ab aliis tribubus, quæ erant laicæ. Porro cum in tribu Levi essent tria hominum genera, nempe Levitæ propriè dicti, Sacerdotes et Pontifex, Levitæ ex suis decimis dabant iterum decimas Pontifici et Sacerdotibus, quia hi in altiori gradu et ordine serviebant Deo, quam Levitæ; ac proinde sicut plus honoris, sic etiam plus bonorum temporalium pro sustentatione illis debebatur.

9. Pro majori explicatione eorum, quæ dicta sunt, notandum est apud hebraeos fuisse tria decimarum genera: Primum earum, quas cæteras tribus singulis annis tenebantur dare tribui Leviticæ pro sustentatione. De his jam dictum est. Alterum earum, quas singuli patres familias

decebant quotannis apud se servare, et posteà cum Levitis comedere in loco, ubi erat Tabernaculum vel templum, idque tribus anni temporibus, nempe in Paschate, Pentecoste et festo Tabernaculorum. De his intelligendum est illud Deut. xiv, 22: «Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis, qui nascentur in terra per annos singulos, et comedes in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit, ut in eo nomen illius invocetur, etc.» Tertium earum, quas tertio anno singuli separare debebant in propriis domibus, et cum Levitis peregrinis, pupillis et viduis communicare juxta illud Deut. xiv, 28: «Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus, quæ nascentur tibi eo tempore, et repones intra januas tuas. Venientque Levites, qui aliam non habet partem, nec possessionem tecum, et peregrinus, ac pupillus et vidua, qui intra portas tuas sunt, et comedent et saturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus.» Et Deut. xxvi, 12: «Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio dabis Levitæ, et advenæ, et pupillo, et viduae, ut comedant intra portas tuas, et saturentur.» Igitur Levitæ, tametsi omnium harum decimarum essent aliquo modo participes; tamen ex primo genere potissimum substentabantur, ut dictum est.

DE PRIMITIIS ET PRIMOGENITIS.

10. Soli Sacerdotes et Pontifex, non autem Levitæ propriè dicti, accipiebat primicias et primogenita à filiis Israel. Porro primicias solvebantur ter in anno, ut notant Lyranus et alii: primò in Paschate de novis spicis: secundò in Pentecoste de novis panibus: tertiò in Septembri, in festo Tabernaculorum de novis fructibus, nam illis tribus anni temporibus tenebantur omnes mares venire ad locum, quem elegerat Dominus: (Deut. xvi, 16.)

11. De primicias spicarum, quæ in Pascha offerebantur, intelligitur illud Levit. xxiii, 10: «Cum ingressi fueritis terram, quam ego dabo vobis, et messueritis segetem, feretis manipulos spicarum, primicias messis vestræ, ad Sacerdotem, qui elevabit fasciculum coram

«Domino, ut acceptable sit pro vobis altero die Sabbathi, et sanctificabit illum.» Ritus autem offerendi describitur Levit. 11, 14 his verbis: «Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de spicis adhuc vires tibus, torrebus igni, et confringes in morem farris, et sic offeres primitias tuas Domino, fundens supra oleum et thus imponens, quia oblatio Domini est.»

12. De primitiis panum, quæ offerebantur in Pentecoste, intelligitur illud Levit. xxiii, 15: «Numerabis ergo ab altero die Sabbathi, in quo obtulisti manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas, usque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimæ, id est, equinaginta dies: et sic offeretis ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus decimis similibus fermentatae, quos coquetis in primitias Domini, etc.»

13. De primitiis novorum fructuum, quæ offerebantur in Septembri, intelligitur illud Num. xviii, 13: «Universa frugum initia, quas gignit humus, et Domino deportantur, cedent in usus tuos: qui mundus est in domo tua, vescetur eis. Et Deut. xviii, 3: «Dabunt Sacerdoti primitias frumenti, vini et olei.» Et Deut. xxvi, 2: «Tolles de cunctis frugibus tuis primitias, et pones in cartallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, accedesque ad Sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, etc.»

14. Est autem magna differentia inter haec tria genera primitiarum. Primo, quia primitiae in Paschate erant ex solis spicis; in Pentecoste ex solis panibus, in Septembri ex variis terræ fructibus. Secundo, primitiae spicarum dababantur in ipsa collectione fructuum terræ, nec ulli licet quicquam comedere de novis fructibus, antequam primitiae spicarum Deo oblatæ essent: (Levit. xxiii, 14.) At primitiae in Pentecoste, et Septembri offerebantur ex fructibus jam collectis, et domi asservatis: D. August. quest. 32 super Numeros. Tertiò, primitiae panum et fructuum cedebant integrè in usum Sacerdotum; primitiae vero spicarum non integrè. Nam unus manipulus spicarum consumebatur per modum sacrificii, reliqui comedebantur a Sacerdotibus.

15. Porro sicut primitiae, sic etiam primogenita dabantur Pontifici et Sacerdotibus: (Exod. xiii, 2 et Num. iii, 13.) Erant autem tria genera primogenitorum: alia hominum, alia pecorum mundorum, alia immundorum. Igitur singula primogenita primi et tertii generis redimebantur pretio quinque sicciorum, quod dabatur Sacerdotibus: primogenita secundi generis per se illis offerebantur: (Num. xviii, 15.)

DE OBLATIS.

16. Per oblata, generatim loquendo, intelliguntur ea, quæ à filiis Israel offerebantur Deo in usum Sacerdotum. Erant autem triplicia. Nam quædam ex præcepto offerebantur, ut decimæ, primitiae, primogenita, de quibus jam dictum est. Alia sponte et ex mera devotione: alia denique ex voto. De hoc duplice genere multa habentur Levit. xxii, 18, Levit. xxiii, 38, Num. xv, 3 et alibi. Hæc iterum erant varia. Nam quilibet vel sponte, vel ex voto poterat offerre hostias, libamenta, panes, pecuniam et quæ similia sunt. Id autem potissimum fiebat in tribus anni temporibus, ut suprà dictum est, nempè in Paschate, Pentecoste et festo Tabernaculorum. Tunc enim tegebantur venire omnes ad locum, ubi erant Templum, vel Arca propitiatori: (Deut. xvi, 16.)

17. Ex dictis colligi potest quædam divites fuerint Sacerdotes in veteri Testamento, præ aliis omnibus. Nam primò accipiebant decimas à duodecim tribubus Israel. Ubi notandum est, præter tribum Levi, fuisse duodecim tribus filiorum Israel, nempè tribum Ruben, Simeon, Juda, Zabulon, Issachar, Dan, Gad, Aser, Nephtali, Ephraim, Manasse, Benjamin. Igitur singulæ hæc tribus dividebant sua bona in decem partes, et unam dabant tribui Levi, reliquis novem sibi reservatis. Quo fit, ut tribus Levi multo fuerit ditior, quædam cæteræ. Nam singulæ cæterarum habebant tantum novem partes: tribus autem Levi duodecim. Præter has decimas, quæ communes erant omnibus in tribu Levi, Sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum à Levitis: et sic non solùm erant ditiores, quædam hominis aliarum tribuum, sed etiam quædam Le-

vitæ. Deinde accedebant primitiæ, primogenita, oblata, quæ, si omnia computentur, in magnum thesaurum ex crescere necesse erat redditus et possessiones Sacerdotum.

QUÆSTIO VII.

An Sacerdotes et Pontifex aliquandò debuerint servare continentiam ab uxoribus?

1. Respondeo: Jure divino debebant servare continentiam ab uxoribus pro toto eo tempore, quo in tabernaculo vel templo ministrabant. Hoc testantur Scripturæ et Patres. Ex Scripturis habemus aliquot testimonia. Primum Exodi xix, 22: «Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificantur,» id est, abstineant ab uxoribus. In eo enim potissimum consistebat sanctificationis, ut patet ex eodem capite. Nam v. 10, dicebat Deus ad Moysem: «Vade ad populum, et sanctifica illos hodie et cras, laventque vestimenta sua. Moyses autem intellexit illam sanctificationem de abstinentia ab uxoribus. Nam mox accedens ad populum, et explicans illi voluntatem Dei, dixit: «Estote parati in diem terribilium, et ne apropinquetis uxoribus vestris.» Ubi notandum est illam sanctificationem, seu abstinentiam ab uxoribus, de qua agitur citato capite, tam populo, quam sacerdotibus fuisse præceptam, quia tam populos, quam Sacerdotes debebant audire promulgationem legis Mosaicæ, et ad illam toto biduo se disponere per abstinentiam ab uxoribus, et per lotionem vestimentorum, et castrorum purgationem. Speciali tamen titulo præceptam fuisse Sacerdotibus pro omni eo tempore, quo fungebantur officio sacerdotali, sive orando pro populo, sive hostias et sacrificia offerendo, sive aliquod aliud sacrum ministerium exhibendo. Hoc enim significatur illis verbis: «Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificantur.» Nam tunc dicebantur accedere ad Dominum, quando vel erant oraturi, vel sacrificium oblaturi, vel aliquid simile facturi.

2. Secundum testimonium 1 Reg. xxi, 4: «Venit autem David in Nobe ad Achimelech Sacerdotem.» Et in-

frâ: «Respondens Sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum, si mundi sunt pueri, maximè à mulieribus. Et respondit David Sacerdoti, et dixit ei: Evidem si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri et nudius tertius, quando egrediebamur, et fuerunt vasa pnerorum sancta. Porro via hæc polluta est, sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasi.» Hic vides non licuisse comedere panem sanctum, nisi præmissa sanctificatione, quæ in duobus consistebat. Primo, ac potissimum in abstinentia ab uxoribus. Secundo in purificatione corporis, si quid maculæ in via contraxisset. Et certè, si homines laici debebant hoc modo sanctificari, multo magis Sacerdotes; quippe qui ad majorem puritatem ratione status ac officii obligabantur.

3. Quod sic ulterius declaro. Duo hic præcepta distinguenda sunt: Unum, quo laici prohibebantur comedere panes sanctificatos, vel, ut alibi vocantur, panes propositionis. De quo Christus: Matt. xii, 3: «Non legistis, quid fecerit David, quando esuriit, et qui cum eo erant: quando intravit in domum Dei, panes propositionis comedid, quos non licebat ei edere, neque his, qui cum eo erant, nisi solis Sacerdotibus?» Alterum, quo jubebantur abstinere ab uxoribus, qui manducaturi erant hujusmodi panes. De hoc quæstio est quosnam obligaverit? Aliqui putant obligasse solos laicos. Ego contra, obligasse etiam Sacerdotes. Et quidem per se, et primario Sacerdotes. Quod tripliciter probo. Primo, ex dictis, quia Sacerdotes tenebantur ad majorem puritatem, quam laici. Secundo, quia esus panum propositionis per se pertinebat ad solos Sacerdotes: ergo etiam sanctificatio requisita ad esum istorum panum per se pertinebat ad solos Sacerdotes. Unde, sicut laici non poterant comedere hujusmodi panes, nisi tantum per accidens, et in casu necessitatis; ita non tenebantur se sanctificare nisi tantum per accidens, et in casu necessitatis. Tertio, quia si præceptum de abstinentia ab uxoribus pertinuissebat ad solos laicos, vel fuisset illis datum à Deo, antequam Achimelech loqueretur cum Davide, vel ab ipso Achimelech, cum jam loqueretur cum ipso. Non prius, quia nusquam legimus